

A photograph of a two-story white building with a dark tiled roof. The building has several windows and a small red door with a small porch. The porch has a red frame and white panels. The building is surrounded by trees with autumn foliage in shades of green, yellow, and orange. In the background, a red brick building is visible. The foreground shows a paved area with some fallen leaves and a manhole cover.

Kulturmiljöprogram Emmaboda kommun
Åfors

Läsanvisning för områdesbeskrivning i kulturmiljöprogram

Emmaboda kommuns reviderade kulturmiljöprogram färdigställdes 2016 och består av 65 områdesbeskrivningar, en för varje miljö som inventerats inom projektet. Inom projektet har även GIS-information avsedda för kommunens handläggarkartor tagit fram. Fördelningen av antalet miljöer mellan socknarna ser ut som följande: Algutsboda socken – 19 miljöer, Långasjö socken – 19 miljöer och Vissefjärda socken – 24 miljöer. Därutöver har områdesbeskrivningar även tagits fram för tätorterna Lindås och Emmaboda. Nedan följer en beskrivning av områdesbeskrivningarnas upplägg och anvisningar hur de bör läsas.

Kartan

Områdesbeskrivningarna inleds med en karta över den aktuella miljön med olika markeringar som ger information om området och dess kulturhistoriska värden – huvudområde, kärnområde, fornlämningar och övrig kulturlämning.

- *Huvudområden* är områden med kulturhistoriska värden. De bidrar till förståelsen för området, genom att belysa ortens landskapliga förutsättningar och bredare historiska utveckling. I nästan alla bymiljöer finns områden i byns utkant som historiskt haft ekonomisk betydelse, som exempelvis madångar med madhus, fiskevatten, kvarnplats eller andra områden som besitter kulturhistoriska värden.
- *Kärnområden* är mindre områden inom miljön med särskilt höga kulturhistoriska värden, med koncentrationer av kulturhistoriskt värdefulla byggnader, fornlämningar och/eller landskapsobjekt.
- *Fornlämningar eller potentiella fornlämningar* anger ett utdrag av de lämningar som finns registrerade i Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister, (FMIS). De lämningar som redovisas på kartan har någon av följande antikvariska bedömningar i FMIS: "fornlämning", övrig kulturhistorisk lämning" eller "bevakningsobjekt". Fornlämningar skyddas av Kulturmiljölagen (KML 2 kap). Fornlämningar får inte rubbas, tas bort, täckas över eller på annat sätt ändras eller skadas utan tillstånd från länsstyrelsen. Det gäller även det s.k. fornlämningsområde som omger varje fornlämning, Riksantikvarieämbetet eller länsstyrelsen beslutar om vad som är fornlämning och fornlämningsområde.
- *Övrig kulturlämning* anger andra kulturhistoriska objekt och lämningar som upptäckts i samband med inventeringsarbetet, men som inte är registrerade i FMIS, exempelvis en vällagd stenmur, odlingsrösen, en husgrund, en linugn eller en förfallen byggnad.

Kulturhistorisk värdeklassning

Under kartan anges vilken *kulturhistorisk klassning* miljön har i skala 1–3. Värdeklassningen är kopplad till huvudområdet, med undantag av Lindås och Emmaboda där klassningen istället knutits till respektive kärnområde.

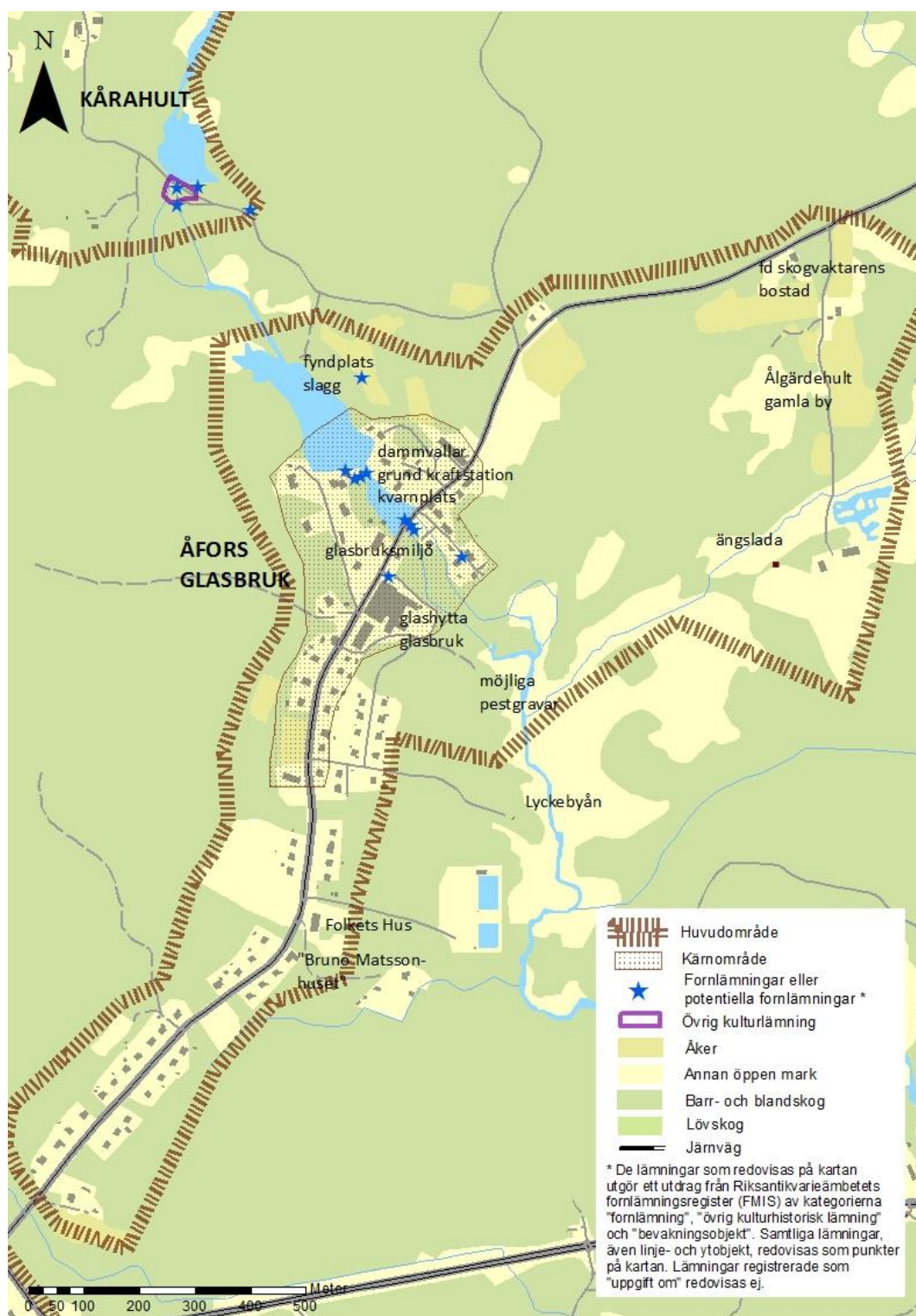
- *Klass 1* – miljön har höga kulturhistoriska värden ur ett regionalt eller nationellt perspektiv. Här ingår de områden som utgör miljöer av riksintresse för kulturmiljövården och som är skyddade av Miljöbalken, de nationellt uppmärksammade glasbruksorterna och platser tydligt förknippade med författaren Vilhelm Moberg samt ett fåtal andra miljöer som är av mycket stort kulturhistoriskt värde för kommunen.
- *Klass 2* – miljön har höga kulturhistoriska värden ur ett kommunalt perspektiv.
- *Klass 3* – miljön har ett visst kulturhistoriskt värde och är intressant ur ett kommunalt eller lokalt perspektiv. Ofta finns det omständigheter i miljön som otydliggjort dess kulturhistoriska värden, exempelvis igenväxning av odlingslandskapet, ombyggda eller moderniserade byggnader, riven bebyggelse.

I den efterföljande färgrutan redovisas miljöns anknytning till kulturmiljöprofilens teman, vilket illustrerats med block i olika färger.

Själva texten i områdesbeskrivningarna inleds med en ingress, vilken utgör en sammanfattande värdebeskrivning av miljön där de viktigaste värdena omnämns. Därefter följer en övergripande beskrivning av huvudområdet och objekt av särskilt värde som ligger inom detta, det vill säga utanför kärnområdet, samt en värdebeskrivande text om kärnområdet med de objekt som ligger inom detta. Textavsnittet avslutas med en litteraturlista.

Därefter följer tre punktlistor; "Särskilt värdefulla karaktärsdrag, områden och objekt", redovisning av "Befintligt skydd" som finns för miljön och "Antikvariska rekommendationer och förslag till skydd". Områdesbeskrivningarna avslutas med historiska kartor och ett stort antal nytagna bilder med bildtexter som i stor utsträckning innehåller fastighetsbeteckningar.

Omslagsbild: "Fina stugan" är kanske den första bostad som byggdes här sedan bruket startat 1876. Från 1970-talet fungerade den som glassförsäljning på somrarna. Till höger hyttbyggnaden.

Huvudområdet.

Lyckebyåns vägar: Vägstråket utmed Lyckebyån.

Lyckebyån som resurs: Dammar, dammvallar, rester av kraftstationer. Ingår som en i en lång rad av platser längs Lyckebyån som utnyttjat vattenkraften. Från Åfors till Getasjökvärn, en sträcka på 9 km, är fallhöjden 50 meter.

Skogslandets jordbruk: Öppna åkrar, murar och odlingsspår från gamla byn Ålgärdehult.

Glasproduktionen: Glashytta med skorsten, bruksbyggnad, vedförråd. Ett av kommunens tre stora glasbruk (stängt 2013). Stort industrihistoriskt värde. Utpekad som en av fem fokusorter av högt kulturhistoriskt värde. Världskända glasformgivare Bertil Vallien och Ulrica Hydman Vallien. Glasskulptur i rondellen i Eriksmåla. Magasin vid järnvägen i Emmaboda. Emmaboda kommun äger glas- och pappersarkiven från Boda, Åfors, Johansfors och Kosta glasbruk.

Glasbrukssamhället: En bruksort med ovanligt många och många olika sorters arbetarbostäder, disponentvillor, kamrersbostad, bruksstall, bruksladugård, mjölkbod, brukshandel, mjölnarbostad, smedbostad och samhällsinstitutioner som Folkets Hus, pensionärsbostäder, Kooperativ affär och brandstation.

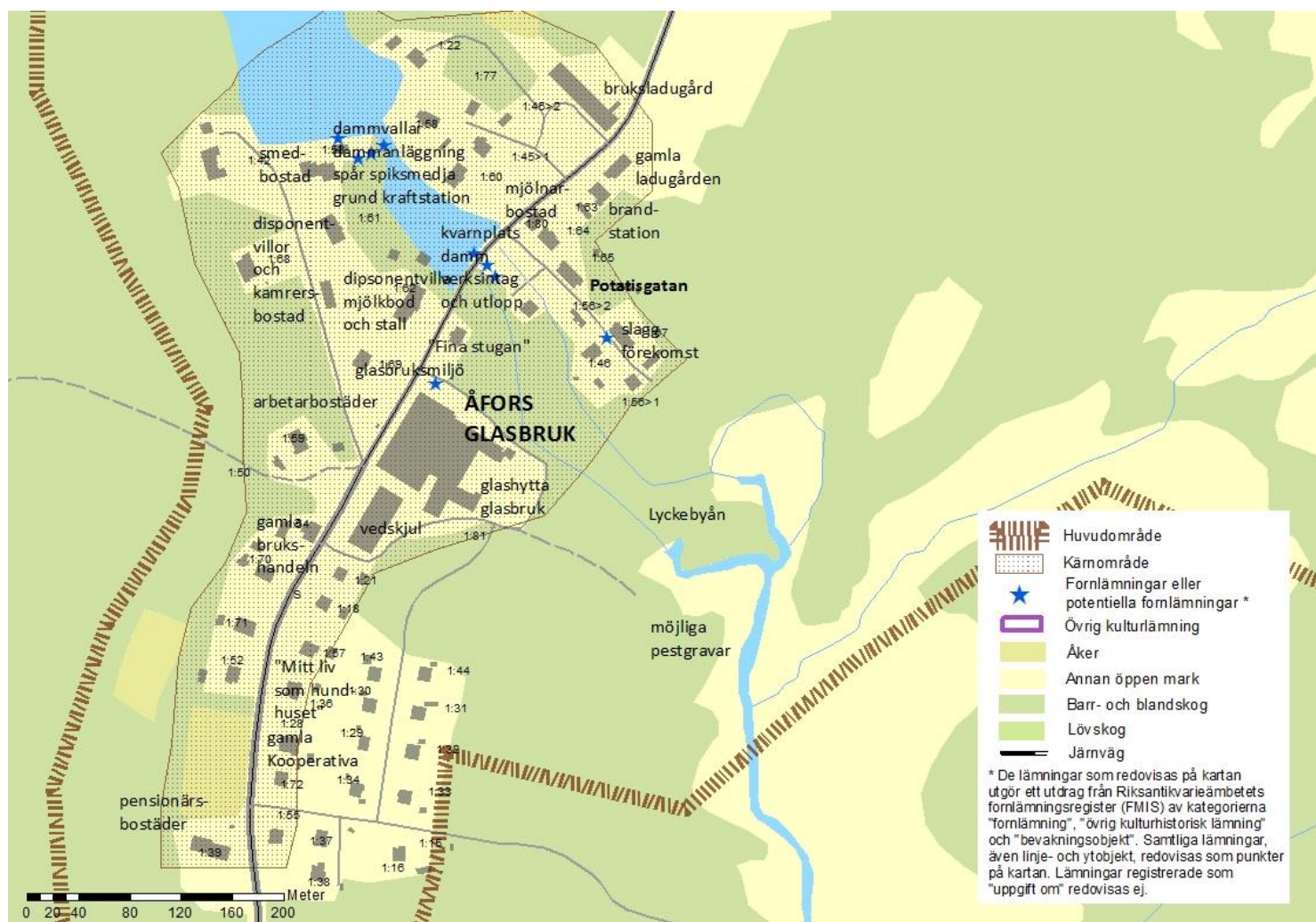
Övriga berättelser: Om Glaskungen Erik Åfors. Lasse Hallströms film *Mitt liv som hund*, efter en bok av Reidar Jönsson, spelades in här.

Åfors glasbruk anlades 1876. Därefter byggdes hela orten ut, med bruket som byggherre. Man byggde arbetarbostäder, disponentvilla, mjölkbod, ladugård, vedbod, såg, kraftstation, brandstation, pensionärsbostäder och stöttade uppförandet av det nya Folkets Hus 1954. Glasbruksorten var i stort sett självförsörjande, vilket än idag kan utläsas i bebyggelsen. De stora klasskillnaderna mellan olika arbetare syns också i byggnaderna, och minner om villkoren förr. Glasbruksorten har idag ett högt industrihistoriskt värde. Orten rymmer en betydelsefull del av 1900-talets historia. Bidragande orsaker till att glasbruket anlades just här var att vattenfall, spiksmedja och kvarn fanns.

Beskrivning

Åfors är än idag helt och hållet en glasbruksort. Av de hus som fanns på platsen 1876 då bruket startade återstår mjölnarbostaden (Ålgärdehult 1:80) och smedbostaden (Ålgärdehult 1:53). Åfors ligger vackert vid Lyckebyån. Följande byggnader uppförda av bruket finns kvar: glasbruksbyggnaden med skorsten (Ålgärdehult 1:81), sliperi, måleri och andra delar ihopbyggda

med hyttan. Därtill gamla vedförrådet, bruksladugården, brandstationen, "Fina stugan" fd mästarbostad, en karaktäristisk disponentvilla (Ålgärdehult 1:62) med "mjölkbod" och äldre bilgarage, två andra f.d. disponentvillor/ ägarbostäder/ tjänstemannabostad (Ålgärdehult 1:61 och Ålgärdehult 1:42)), f.d. brukshandeln (Ålgärdehult 1:54), en f.d. Konsumbyggnad (Ålgärdehult 1:28), kamrersbostad (Ålgärdehult 1:68), många äldre arbetarbostäder (Ålgärdehult 1:64, 1:65, 1:67, 1:56, 1:46, 1:60, 1:69, 1:59, m.fl.) och ett stort antal 1940-talsbostäder (Ålgärdehult 1:64, 1:63, 1:62, 1:59, 1:58, 1:57, 1:47, 1:61, 1:25, 1:60, 1:55, 1:56, 1:24, 1:76, 1:75, 1:74, 1:73, 1:72) samt det s.k. Bruno Mathsson-huset (Ålgärdehult 1:41).

Till bruksmiljön hör också den välbevarade Folkets Hus-byggnaden i 1950-talsstil (Ålgärdehult 1:40), fotbollsplan, lönnallé samt ett bevarat järnvägsmagasin inom "K-område" på stationsområdet i Emmaboda. Åfors glasbruk tillhör Orrefors-Kosta-Boda koncernen som stängde hyttan i augusti 2012 och övrig verksamhet i september 2013. De registrerade fornlämningar som finns i Åfors är dels själva glasbruksmiljön, nr 261:1 och dammanläggningen, med nummer 262:1. Här finns även en fyndplats med slagg, norr om dammen, med nr 349:1, plats med f.d. pestgravar vid ån söder om hyttan, med nr 148:1 och en f.d. ridväg med nummer 173:1.

Historik

Åfors glasbruk anlades 1876, på markerna till gården Ålgärdehult. Vattenkraften i Lyckebyån var den direkta orsaken till placeringen just här. Att det redan fanns en smedja och en kvarn bidrog också, eftersom bruket behövde båda funktionerna. Smedjan användes för att tillverka de redskap, pipor, saxar, formar med mera, som behövdes i hyttan. Den äldsta kartan över Ålgärdehults by, som låg en bit nordost om kvarnen, är från 1812. Lyckebyån hade betydelse för uttag av madhö till vinterfoder. Bönder från Fiskesjö och Bålshult hade skiften vid ån. Laga skifte genomfördes på 1850-talet. När smedjan och kvarnen uppfördes är inte bekräftat. Dock ägdes marken och vattenrätten av bergsrådet Aschan på Lessebo bruk. Kvarnen användes inte bara till mjöl, utan också till pressning av linolja¹.

Karl Fagerlund, kallad *Storkalle*, var tillsammans med tre kompanjoner den som startade bruket. Han köpte ut de andra men 1916 sålde han vidare till virkeshandlare Ernst Johansson, som satsade mycket på att bygga ut orten på många sätt. Ett stort sliperi byggdes intill kvarnen, och på 1920-talet byggdes större damm och anlades turbin i fallet så att man kunde elektrifiera bruket. Sliperiet flyttades då upp till närheten av hyttan för att man skulle slippa de tunga och omständliga transporterna av glas fram och tillbaka. Som på alla andra glasbruksorter låg sliperiet låglänt vid ån och hyttan en bit därifrån på mer fast mark. Många av de äldre röda timmerhusen reveterades och blev vita och enhetliga, med mer brukskaraktär. Det är inte otroligt att Ernst Johansson fick idén på *Virå bruk* i Sörmland, som också fanns i familjen ägo. Bostad, ved och fiske ingick i lönen om man hade anställning vid bruket. Detta resulterade i att glasbruket efter hand byggde en stor mängd arbetarbostäder. Mjöl och kött kunde de anställda köpa direkt från brukets jordbruk. Kanske också potatis. De flesta hade egen hushållsgris, så de olika uthusen behövdes både för grisen, veden och för utedassen. Glasbruket startade även en brukshandel på orten. 1957 togs denna över av Kalle Johansson, som blev egen och drev affären fram till början av 1980-alet.

Ernst Johanssons son Eric fick uppdraget att agera vd, blott 20 år gammal. Han bytte efternamn till Åfors och kom att kallas *Glaskungen*, eftersom han köpte in flera glasbruk, så småningom både Boda, Johansfors och Kosta. En koncern hade bildats, med namnet *Åforsgruppen*, det som senare bytte namn till *Kosta-Boda*. Erik Åfors anställde så småningom

¹ Lessebo kommun arkiv

direktör Erik Rosén, som i sin tur anställde den unge formgivaren Erik Höglund vid Boda glasbruk. Hela koncernen upplevde ett uppsving på 1950-talet, vilket också avspeglar sig i bebyggelsen. På 1960-talet anställdes Bertil Vallien, som med sin hustru Ulrica Hydman Vallien kom att bli Åfors trogna i över 50 år. 1985 blev Åfors känt på ett nytt sätt då filmen Mitt liv som hund spelades in här.

Litteratur

Så lekte vi på bruket, sid 56, Algutsboda sockenbok VIII (1991)
Åfors historia genom husen, sid 232, Algutsboda sockenbok IX (1994)
Glimtar ur dokument från Åfors glasbrukshistoria, sid 245, Algutsboda sockenbok XIV (2008)
Bruksladugården i Åfors, sid 231, Algutsboda sockenbok XIV (2008)
Mitt liv som hund, sid 425, Algutsboda sockenbok XVI (2012)
När elektriciteten kom till Algutsboda, sid 182, Algutsboda sockenbok IX (1994)
Algutsbodas tre Folkets Hus föreningar, sid 405, Algutsboda sockenbok VI (1984)

I skenet från en glasugn, människan-miljön-framtiden, ABF och svenska fabriksarbetarföreningen (1980)
Åfors – en liten guide, KUL-projektet i Glasriket (2004)
Åfors glasbruk – en färgstark historia, Lars Thor (2001)
I skenet från en glasugn – Åfors glasbruk och samhälle – Tredje upplagan (2007)

Karaktärsdrag

- Glasbruksbyggnaden i rött handslaget tegel med olika tillbyggda delar från olika tider representerar en äldre typ av hytta. Det hopbyggda bevarade sliperiet, med höga smårutiga fönster.
- Disponentvillan där brukets ägare och chef bodde har en typisk utformning för en glasbruksort. Den är vit, pampig, stor, har påkostad arkitektur och trädgård och ligger tydligt avskilt för sig, men ändå överblickande bruksområdet.
- Den f.d. mjölkboden, där de anställda förr hämtade mjölk, ligger precis vid dammkanten (för att kunna kyla mjölken). Detta är en unik byggnad i Glasriket.
- Brukets stall/garage som ursprungligen rymde brukets häst, som användes vid transporter med glas och råvaror till och från järnvägsstationen i Emmaboda. Senare var det brukets egen lilla lastbil som var stallad här. Idag gulmålat och ombyggt invändigt. Ovanligt med bevarade gamla bruksstall i trä.
- ”Fina stugan” är kanske det första bostadshus som uppfördes i Åfors efter att bruket anlågts. Här har de nya ägarna också bott. Huset rymmer fyra lägenheter som är två rum och kök stora. Huset är ovanligt ålderdomligt och välbevarat, med flera köksspisar och kakelugnar.
- Bruksladugården från ca 1930 är mycket välbevarad exteriört med utsmyckande detaljer i fasaden. Den är mycket stor och traditionellt målad med faluröda väggar, vita och svarta detaljer. Under 1800-talet hade alla bruksorter egna jordbruk vid sidan av bruksverksamheten för att kunna vara självförsörjande. De flesta ladugårdar i Glasriket är idag borta, varför denna har ett mycket högt kulturhistoriskt värde. Det är också socknens största äldre ladugård.
- Brandstationen, till det yttre i originalskick sedan den uppfördes 1947. Liten byggnad i rött tegel med portar i trä och slangtorn.
- På Potatisgatan finns flera stora flerfamiljshus med dubbla ingångar. Husen är timrade och var från början faluröda. Här finns också mindre L-formade hus från 1920-talet. Trots att husen är i lite olika stil har de hållits ihop och fått en brukskaraktär tack vare att de enhetligt varit reveterade och vitmålade sedan 1920-talet. Flera hus har idag målats i andra färger. Mycket viktiga i denna miljö är också de bevarade faluröda äldre uthusen i trä, rymmande dass, vedbodar och grisbås.
- Den gamla mjölnarbostaden, ett av ortens äldsta hus.
- Den gamla smedbostaden ”Bromsastugan”, tillbyggd i många omgångar med konstnärsateljéer. Bostad åt det världsberömda glasformgivarparet Ulrica Hydman-Vallien och Bertil Vallien sedan 1960-talet.
- Ett antal olika hus enligt karta, stenkällare
- De 20 s.k. funkishusen, där merparten ligger på en sträcka av vägen som i folkmun kallas ”Hollywood”. De är alla plankhus med reveterade fasader, ursprungligen mörkröda eller mörkgula. De kan berätta mycket om villkoren förr och bostadsstandardens utveckling. Eftersom det är så många (ovanligt många i Glasriket) bidrar de till brukskaraktären, även

om alla hus idag målats om till olika färger och flertalet tilläggisolerats och klätts med träpanel.

- Det s.k. Bruno Mathsson-huset uppfördes av samme byggmästare, Eric Karlsson, som byggt Glashusen i Kosta. Huset är en enklare kopia av dessa och har troligen inte ritats av Bruno Mathsson, men har starka kopplingar till honom. Huset byggdes av bruket 1961 till hyttmästaren Bertil Langevi.
- Folkets Hus är mycket välbevarat med många delar och detaljer i originalskick från uppförandet 1956. Både exteriört och interiört välbevarat.
- Lönnallén bidrar till brukskaraktären, även om delar saknas.
- *Mitt liv som hund-huset*, förr kallat *Elof på Egna hem*
- Den f.d. konsumbyggnaden
- Den f.d. brukshandeln
- Platsen vid ån, brukets ursprung, där kvarn, sliperi m.m. låg. Dammanläggningarna, med intagskanal och utloppskanal.

Befintligt skydd

- **Fornlämningar** skyddas av Kulturmiljölagen (KML 2 kap). En ny lag trädde i kraft 1 januari 2014, vilken bl.a. innebär att *lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna*, samt *tillkommit innan år 1850*, är skyddade. Detta medför att till exempel alla torp-/kvarnlämningar uppförda innan 1850 numera är skyddade. Fornlämningsregistret är under bearbetning. De på kartan med blå stjärnor markerade fornlämningarna utgår från bedömningar gjorda utifrån den tidigare Kulturminneslagen, fornminnesregistret, fornsök. Fornlämningar får inte rubbas, tas bort, täckas över eller på annat sätt ändras eller skadas utan tillstånd från länsstyrelsen. Det gäller även det s.k. fornlämningsområde som omger varje fornlämning, Riksantikvarieämbetet eller länsstyrelsen beslutar om vad som är fornlämning och fornlämningsområde.
- **Åfors** utgör en utpekad miljö i det politiskt antagna Emmaboda kommuns **kulturminnesprogram 1984**. Utpekade byggnader i dessa bebyggelseområden ska betraktas som **särskilt värdefulla** ur kulturhistorisk synpunkt och omfattas därmed av förvanskningförbud enligt Plan- och Bygglagen. (PBL 8 kap 13 §).
- **Alla byggnader** omfattas av **varsamhetskravet i Plan- och Bygglagen**. Detta innebär att ändring av en byggnad alltid ska utföras varsamt, så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar tillvara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. (PBL 8 kap 17 §). Varsamhetskravet gäller både exteriört och interiört.

- **Särskilt värdefulla byggnader** och områden får inte förvanskas (PBL 8 kap 13 §). Även underhållet av en byggnad ska anpassas till dessa värden och till omgivningens karaktär (PBL 8 kap 14 §).
- Åfors är utpekad som en av fem kulturhistoriskt viktiga fokusorter inom Glasriket (både Kalmar och Kronobergs län) i utredningen "GLASRIKET ÄR HÄR! - om kulturmiljöernas betydelse för att uppleva och uppliva Glasriket, en vård- och åtgärdsstrategi" av Kalmar läns museum och Kulturparken Småland, 2013.

Rekommendationer och förslag till skydd

- **Kärnområden** är känsliga för förändringar och bör betraktas som kulturhistoriskt **särskilt värdefulla bebyggelseområden** enligt Plan- och bygglagen (PBL 8 kap 13 §). Fastighetsägare bör informeras om detta och vad det innebär. Områdena och deras byggnader får förändras, men inte rivas eller förvanskas. Husen ska underhållas så att de särskilda värdena och byggnadernas ursprungliga karaktär bevaras. Fasad- och takmaterial, utförande och kulörer samt äldre detaljer som dörrar och fönster bör bevaras, såvida det inte handlar om rena skyddsåtgärder, ex. täckning av överloppsbyggnader med plåttak.
- Inom **kärnområdena** bör nybyggnader och tillbyggnader anpassas till områdenas kulturmiljö vad gäller placering, skala, material och färgsättning. Mer omfattande förändringar inom kärnområdet bör föregås av en **antikvarisk förundersökning**. Vid lovgivning och planläggning bör särskild antikvarisk hänsyn tas i dessa områden, vilket kan motivera att särskilda antikvariska kunskapsunderlag upprättas.
- Det är önskvärt att **planbestämmelser**, d.v.s. detaljplan eller områdesbestämmelser, upprättas för alla kärnområden. I områdesbestämmelserna bör en generell lovplikt införas för rivning, för åtgärder som avsevärt påverkar befintliga byggnaderna yttre utseende samt för åtgärder avseende ekonomibyggnader. Bebyggelsens kulturhistoriska värden bör i områdesbestämmelserna skyddas genom varsamhetsbestämmelser eller skyddsbestämmelser.
- **Huvudområdets öppna odlingslandskap** har kulturhistoriskt bevarandeintresse. Åkerbruk, betesdrift samt skötsel av landskapselement i området bör främjas, i synnerhet i områden nära den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen, fornlämningar och andra kulturhistoriskt värdefulla landskapselement som stenmurar och rösen.
- **Gamla vägar** inom huvudområdet bör värnas vad gäller sträckning, bredd och detaljer som hör vägmiljön till. Grusvägar bör ej asfalteras eller ytterligare dras om.

- Inom **huvudområdet** bör hänsyn tas till områdets kulturhistoriska värden vid planläggning och i lovgivning. Vid behov av mer omfattande förändringar inom området bör antikvarisk förundersökning först fastställa vad, hur och var åtgärder bäst görs. Särskilt lämningar och hus som har koppling till vattenkraften, uthus och ekonomibyggnader är viktiga att värna, liksom byggnader som uppförts av och till glasbruket. Skyddsåtgärder som inte är traditionella material kan användas, t ex plåttak. Nybyggnader och tillbyggnader bör anpassas till områdenas kulturmiljö vad gäller placering, skala, material och färgsättning.
- Potatisgatans bostadshus bör vara reveterade och vitmålade så att de behåller brukskaraktären. Tak bör vara rött lertegel. Alla dörrar bör behållas (även om de inte används). Dörrarna kan färgsättas individuellt. Alla uthus bör skyddas i plan, och bara underhållas med traditionella material och metoder.
- Funkishusen bör på sikt återfå en mer enhetlig karaktär.
- Ladugården är unik och bör skyddas exteriört. Rampen på baksidan bör återställas. Fasader bör alltid målas med äkta Falu rödfärg.
- Fina stugan bör skyddas både exteriört och interiört. Önskvärt med vård- och underhållsplan samt ny användning, som kan anpassas efter huset.
- Landskapsvårdande åtgärder bör ske regelbundet, så att broar, dammvallar, stengrunder, vattenmiljöer och stigar inte växer igen.
- En särskild vård- och underhållsplan för glasbrukets byggnader är önskvärt.
- En informationskampanj om kulturhistoriska värden och byggnadsvård mot alla olika fastighetsägare inom kärnområdena är önskvärt.

Glasbruksbyggnaden på 2010-talet.

A/B. Åfors Glasbruk, Emmaboda.

Flygfoto från L. 2062
Ensamreproduktionsrätt Aero. Materiel A/B
Stockholm.

Åfors glasbruk anlades 1876. Flygbild från 1900-talets början.

Tavla målad av U Kunft 1953, föreställande lilla dammen och kraftstationen i Åfors, från söder, samt samma vy idag.

En av två åfåror som användes för uttag av vattenkraft vid glasbrukets sliperi, som låg till vänster i bild.

De två allra äldsta husen i Åfors: Bromsasmedens bostadshus, sedan 1960-talet Valliens (Ålgärdehult 1:53) och mjölnarbostaden (Ålgärdehult 1:80).

Kartan från 1855 visar Bromsasmedens smedja samt kvarnen. Till höger ett av de äldsta bostadshusen i Åfors, som ligger mellan åfårorna. Troligen var detta ett av de första som byggdes, eller möjligen flyttades hit, efter att glasbruket hade anlagts. (Ålgärdehult 1:50?).

Disponentvillans mjölkbod vid "Lilla dammen", uppströms de tidigare vattenfallen vid glasbrukets sliper. (Ålgärdehult 1:62).

Den viktiga brandstationen, också byggd av glasbruket (Ålgärdehult 1:50), samt gamla ladugården, som tillhörde byn Ålgärdehult (troligen flyttad hit). Senare ombyggd till viltslakteri mm.

Ladugården från mitten av 1920-talet är till stora delar välbevarad. Man kan också se hur den byggts till med en större loge (1930).

Ladugårdens tak har täckts med eternit i stället för tegel och fönstren på bottenvåningen har bytts.

De typiska arbetarbostäderna på Potatisgatan, med ursprungligen fyra lägenheter. (Ålgärdehult 1:65 och 1:67).

Detalj av äldre fönster.

(Ålgärdehult 1:56)

En av de tidigare arbetarbostäderna (Ålgärdehult 1:46).

Två välbevarade och typiska längor/uthus med vedbodar, till Potatisgatan, som delades av flera familjer. (Ålgärdehult 1:56 Ålgärdehult 1:63).

Den pampiga f.d. disponentvillan, med mjölkbod vid vattnet för att kunna kyla mjölken. (Ålgärdehult 1:62).

Ett av få bevarade stall/garage i trä i Glasriket ligger på disponentvillans tomt. (Ålgärdehult 1:62). Till höger arbetarbostad för flera familjer (Ålgärdehult 1:59).

"Fina stugan", troligen den första bostad som byggdes (eller flyttades hit) när bruket anlagts. Rymde fyra lägenheter om 2 rum och kök. Bilden till höger också tidigare arbetarbostad med flera lägenheter.

En del av lönnallén i Åfors, med hyttan och vedförrådet till vänster i bild och f.d. brukshandeln till höger.

F.d. brukshandeln (Ålgärdehult 1:54) med bevarat uthus/magasin.

Åfors första s.k. egna hem, kallat Mitt liv som hund-huset (Ålgärdehult 1:36) och f.d. Konsum (Ålgärdehult 1:28).

En f.d. kamrerbostad/tjänstemannabostad (Ålgärdehult 1:68) samt pensionärsbostäder (Ålgärdehult 1:39).

Carl-Henrik Åfors villa samt ytterligare en stor villa som användes av ägarna eller tjänstemän.

Funkisvillorna i "Hollywood". (Ålgärdehult 1:62, 1:63 och 1:64). Det röda huset är det enda röda med originalputs.

Åfors Folkets Hus från 1956.

Det så kallade "Bruno Mathsson -huset" i Åfors, samt det bevarade magasinet som tillhörde Åfors glasbruk, vilket ligger centralt vid järnvägen i Emmaboda.

